

ВПЛИВ СУЧАСНИХ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ НА ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті досліджується вплив сучасних мультиплікаційних фільмів на формування культури поведінки дітей дошкільного віку. В умовах розвитку медіакультури мультиплікація стала значущою частиною дитячого дозвілля і виховання, що справляє як позитивний, так і негативний вплив на формування поведінкових моделей. Постановка проблеми полягає у необхідності оцінки впливу сучасних мультфільмів, які можуть як сприяти розвитку позитивних якостей, так і негативно впливати на дитячі поведінкові патерни, зокрема через пропаганду агресії, гендерних стереотипів або комерційних цінностей.

Ключові слова: мультиплікаційний фільм, анімація, діти, дошкільний вік, медіакультура, психологія, розвиток.

The article examines the influence of modern animated films on the formation of preschool children's behavioural culture. In the context of the development of mediaculture, animation has become a significant part of children's leisure and upbringing, which has both a positive and negative impact on the formation of behavioural models. The problem statement is the need to assess the impact of modern cartoons, which can both promote the development of positive qualities and negatively affect children's behavioural patterns, in particular through the promotion of aggression, gender stereotypes or commercial values.

Key words: animated film, animation, children, preschoolage, mediaculture, psychology, development.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку медіакультури, мультиплікаційні фільми стали невід'ємною частиною дитячого дозвілля та виховання. Вони мають значний вплив на формування світогляду, цінностей, та поведінкових моделей дітей, зокрема дошкільного віку, коли дитина найбільш чутлива до зовнішніх стимулів. Однак, разом з потенціалом для позитивного впливу, існує й загроза негативних наслідків. Проблема полягає в тому, що багато сучасних мультфільмів, орієнтованих на дошкільнят, можуть пропагувати агресію, невічливість, спотворювати соціальні ролі або цінності, що впливає на поведінкові моделі дітей. Водночас, мультфільми здатні слугувати важливим інструментом виховання, сприяти розвитку емоційного інтелекту, формуванню етики спілкування та моральних норм. Таким чином, необхідно окреслити шляхи ефективного використання сучасної анімації у вихованні дітей, щоб максимально підтримати їхній соціальний та моральний розвиток, а також уникнути шкідливого впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження питання впливу сучасних мультиплікаційних фільмів на культуру поведінки дітей дошкільного віку зробили такі вчені: С. Гарбар [3], С. Гриценко [5]. Аналіз впливу мультфільмів на розвиток психіки дітей досліджували А. І. Допіра, А. Дрозд, Н. Северенчук. Специфіку мультиплікації та психологічні

особливості мультфільмів досліджували Н. Капельгородська, Б. Крижанівський та О. Шупик. та ін.

Мета статті полягає у дослідженні впливу сучасних мультиплікаційних фільмів на формування культури поведінки дітей дошкільного віку. Для реалізації мети дослідження використано такі методи: аналіз та синтез, вивчення педагогічної літератури; спостереження, колективні та індивідуальні бесіди.

Виклад основного матеріалу. Мультиплікаційний фільм – це форма кіномистецтва, в якій твори створюються шляхом зйомки послідовних етапів руху намальованих (графічна анімація) або тривимірних (об'ємна анімація) об'єктів [6, с. 140].

На думку Р. Силко, мультиплікація є важливим інструментом для розвитку дітей в сучасному світі, насиченому візуальними образами. Він зазначає, що засоби виразності, характерні для мультиплікаційних фільмів, найбільш природні для дітей і мають великий потенціал для стимулювання їх творчої активності та вільного мислення [7, с. 188].

Мультиплікація відіграє значну роль у процесі виховання та розвитку дітей завдяки своїй здатності поєднувати гру, уяву та навчання. Вона створює унікальні можливості для розвитку емоційного інтелекту, оскільки персонажі, їхні пригоди та ситуації, в яких вони опиняються, допомагають дітям вивчати та осмислювати свої почуття та реакції на різні життєві події. У мультиплікаційних фільмах діти можуть спостерігати за тим, як персонажі долають труднощі, вирішують конфлікти або спілкуються з іншими, що створює важливі уроки для їх власного соціального та емоційного розвитку [4, с. 83].

Сучасні мультфільми мають значний вплив на виховання дітей дошкільного віку. Вони можуть як сприяти формуванню позитивних якостей, так і мати негативні наслідки, якщо контент не відповідає віковим особливостям дитини. Важливо враховувати всі аспекти впливу мультиплікаційних фільмів, аби допомогти дітям правильно інтерпретувати побачене на екрані.

Мультфільми є потужним інструментом для розвитку емоційного інтелекту у дітей. У сюжетах часто розкриваються переживання персонажів, що стикаються з різними викликами, радощами чи труднощами. Це допомагає дітям краще розуміти власні почуття та почуття інших. Наприклад, сцени, де персонажі починають співпереживати, прощати або вирішувати конфлікти, допомагають дитині розвивати навички емпатії, що є надзвичайно важливим у соціальній взаємодії. Діти починають усвідомлювати, що емоції є нормальною частиною життя, і вчаться правильно реагувати на різні ситуації.

Мультфільми часто містять моральні уроки, які допомагають дітям формувати ціннісні орієнтири. Популярний мультфільм «У пошуках Дорі» навчає дітей важливим соціальним нормам: співчуттю, дружбі, повазі до оточуючих та необхідності допомагати один одному. Такі посили формують основу для розвитку відповідної поведінки у реальному житті. Діти засвоюють, що виявляти доброту, терпіння і розуміння є важливими складовими гармонійного життя в суспільстві.

Мультфільми часто відображають реальні ситуації, в яких персонажі співпрацюють, допомагають один одному або вирішують спільні завдання. Це наочно демонструє дітям, як будувати здорові стосунки з однолітками та дорослими. Переглядаючи сцени з мультфільмів, де герої працюють у команді, діляться ресурсами або допомагають у складних ситуаціях, діти можуть переймати моделі позитивної взаємодії. Це сприяє розвитку соціальних навичок і готовності співпрацювати у повсякденному житті.

Сучасні мультфільми часто розкривають різноманітні культурні аспекти, що допомагає дітям дізнаватися про світ і різні традиції. Наприклад, у мультфільмі «Моана» показано культуру полінезійського народу, їхні традиції та цінності [1]. Це дозволяє дітям ознайомлюватися з різними культурами, що, в свою чергу, розширює їхній світогляд і сприяє розвитку толерантності та розуміння до культурного різноманіття. Такі фільми допомагають дітям зрозуміти, що всі люди, незалежно від походження, мають унікальні традиції та звичаї, і це робить світ багатшим і цікавішим.

Одним з найбільш поширених негативних аспектів мультфільмів є сцени агресії або насильства. Хоча більшість батьків намагаються обирати дитячі мультфільми, вільні від насильства, деякі все одно містять сцени, які можуть негативно вплинути на поведінку дітей. Наприклад, в мультсеріалі «Том і Джеррі», який багато поколінь вважають класикою, постійно відбуваються комедійні сутички між головними героями. Незважаючи на те, що цей мультфільм є комедійним і не має на меті пропагування насильства, діти можуть неправильно інтерпретувати агресивні дії персонажів і почати копіювати таку поведінку у своєму житті. Це може призвести до агресії в школі або вдома, де діти намагаються вирішувати конфлікти через фізичну силу, як це роблять персонажі мультфільму [2].

Крім того, такі мультфільми, як «Черепашки-ніндзя», де присутні бійки та сцени боротьби, також можуть формувати агресивні моделі поведінки. Хоча ці сцени показані в контексті боротьби за добро, діти можуть не завжди розрізняти, коли агресія є виправданою, а коли – ні.

У деяких мультфільмах можна побачити стереотипні образи чоловіків і жінок, що підкріплюють застарілі уявлення про соціальні ролі. Наприклад, у класичних мультфільмах, таких як «Попелюшка» або «Білосніжка», жінки часто зображуються як слабкі, залежні від чоловіків та скеровані на домашні справи. Чоловіки ж, навпаки, виступають у ролі героїв і рятівників, підкреслюючи силу та домінування. Такі образи можуть негативно вплинути на формування самосприйняття дітей і сприяти нав'язуванню гендерних стереотипів.

Хоча сучасні мультфільми, такі як «Холодне серце» або «Рапунцель: Заплутана історія», намагаються відійти від цих стереотипів, показуючи сильних і незалежних героїнь, традиційні уявлення про гендерні ролі все ще можуть бути присутніми в багатьох мультфільмах. Це може призвести до того, що дівчатка і хлопчики будуть обмежувати себе у виборі професій чи життєвих шляхів через сприйняття, нав'язане їм мультфільмами.

Багато сучасних мультфільмів створюються не лише для розваги дітей, а й як частина маркетингової стратегії для просування продуктів чи брендів. Наприклад, мультфільм «Лего. Фільм», що з'явився на екранах кінотеатрів у

2014 році є яскравим прикладом комерціалізації, оскільки його основна мета – продати більше наборів Лего. Хоча сам мультфільм має позитивний наратив про командну роботу та творчість, його зв'язок з комерційним продуктом може негативно вплинути на дітей, формуючи у них споживацьке ставлення до ігор і речей.

Щоб мінімізувати негативний вплив і посилити позитивний ефект сучасних мультфільмів, важливо дотримуватися таких рекомендацій:

- батькам і вихователям варто уважно добирати мультфільми, звертаючи увагу на зміст, моральні уроки та поведінкові моделі, які вони передають;
- під час спільного перегляду батьки можуть обговорювати з дітьми поведінку персонажів, пояснювати їм правильні й неправильні вчинки та допомагати формувати критичне мислення щодо побаченого;
- надмірний перегляд мультфільмів може негативно впливати на психіку дитини, тому важливо регулювати час, проведений перед екраном;
- після перегляду варто обговорювати з дітьми сюжети мультфільмів, звертати увагу на важливі уроки, що випливають з історії, та пов'язувати їх із реальними життєвими ситуаціями.

Висновки. Сучасні мультиплікаційні фільми відіграють важливу роль у формуванні культури поведінки дітей дошкільного віку. Вони можуть бути потужним інструментом виховання, впливаючи на емоційний розвиток, соціальні навички та моральні цінності дитини. Позитивні приклади, такі як навчання емпатії, взаємодопомоги та толерантності, здатні формувати у дітей важливі життєві якості. Однак, присутність агресивних сцен, гендерних стереотипів та споживацьких цінностей в деяких мультфільмах несе ризики негативного впливу на поведінку дітей, зокрема на їхню схильність до агресії, неправильне розуміння соціальних ролей та комерційне сприйняття світу. Для забезпечення позитивного впливу мультфільмів важливо, щоб батьки та вихователі ретельно контролювали зміст, який споживають діти, та пояснювали різницю між реальністю і вигаданими подіями. Інтерактивна участь дорослих у перегляді та обговоренні сюжетів мультфільмів допоможе дитині засвоїти правильні моделі поведінки та сформувати стійкі моральні основи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. UAKino. Мультфільми. Повнометражні. Ваяна / Моана. URL: <https://uakino.me/cartoon/features/933-vayana-moana.html>
2. Вплив мультиплікаційних фільмів на психіку дитини – як обрати належний варіант?. URL: <https://psychologist.com.ua/vpliv-multiplikatsijnix-filmiv-na-psixiku-ditini-yak-obrati-pravilno/>
3. Гарбар С. В. Вплив мультиплікаційних фільмів на виховання культури поведінки дітей старшого дошкільного віку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. С. 112-116.
4. Гарбар С. В. Педагогічні умови використання мультиплікаційних фільмів у вихованні та навчанні дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Випуск 1 (48). С. 83-87.
5. Гриценко С. І. Вплив сучасної мультиплікації на особистісний розвиток дітей раннього шкільного. Київ. 2023. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4079/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A1_%D0%86_%D0%9F%D0%A119_19_%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0

%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BD%D1%82.pdf?sequence=1&isAllowed=y

6. Лисенко С. Мультиплікаційний фільм – засіб формування медіаграмотності дошкільників. *Збірник статей П'ятої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи»*. Київ.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2017. с. 139-150.

7. Силко Р.М. Мульт-терапія як технологія виховання дітей. Активна мульт-терапія. Вісник ЧНПУ. Серія: Педагогічні науки. 2014. № 120. С. 188.

Науковий керівник кандидатка психологічних наук, доцентка Лось О. М.